

Νανόχηνα

**ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΟ
ΕΙΔΟΣ**





Ο Tomas Aarvak ετοιμάζεται να δακτυλιώσει μία νανόχην στα έλη Valdak, © Ingar Jostein Øien

Κείμενα: Μαρία Παναγιωτοπούλου, Γιάννης Τσουγκράκης

Επιμέλεια έκδοσης: Μαρία Παναγιωτοπούλου

Σχέδια: Jari Kostet

Φωτογραφία εξωφύλλου: Πορτραίτο του Imre © Morten Ekker

Καλλιτεχνική επιμέλεια: Σταύρος Υφαντής, Anima Graphics

Η έκδοση έγινε στα πλαίσια του προγράμματος «Διατήρηση της Νανόχηννας στην Ευρωπαϊκή μεταναστευτική διαδρομή» κωδικός LIFE05NAT/FIN/000105 που χρηματοδοτείται από το ταμείο LIFE – Nature της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το πρόγραμμα εκτελείται από το WWF Φιλανδίας σε συνεργασία με 9 ακόμη εταιρούς στην Φιλανδία, Νορβηγία, Εσθονία, Ουγγαρία και Ελλάδα.

Εταίρος του προγράμματος στη χώρα μας είναι η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (ΕΟΕ).



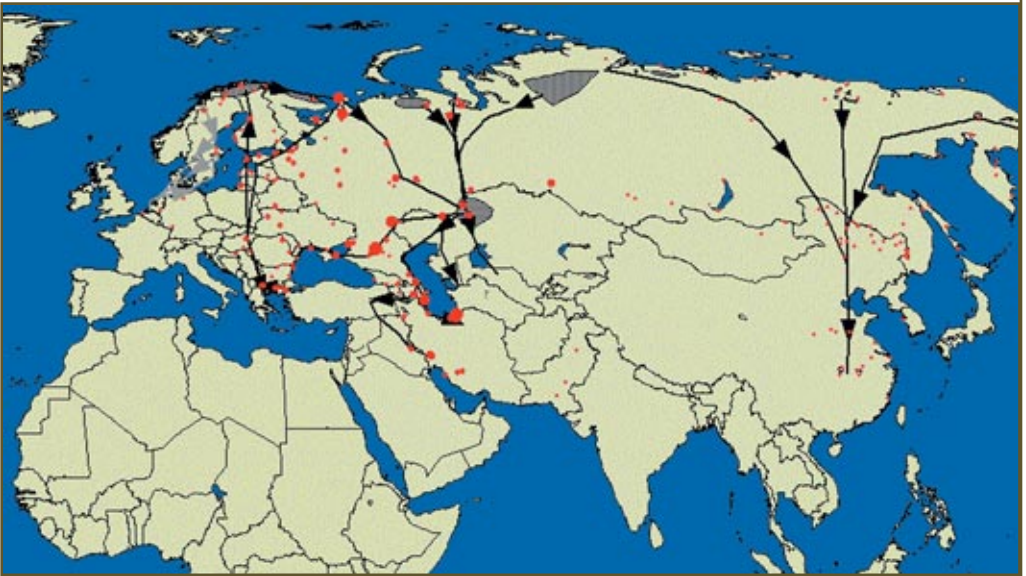
Ζευγάρι νανόχηνες, © Ingar Jostein Øien

Η νανόχηνα στον κόσμο

Η νανόχηνα ως τα μέσα του 20ου αιώνα ήταν ένα από τα πιο πολυπληθή αναπαραγόμενα είδη στις αρκτικές και υποαρκτικές περιοχές της Παλαιαρκτικής, από την Σκανδιναβία έως την Ανατολική Σιβηρία. **Σήμερα ο παγκόσμιος πληθυσμός της έχει μειωθεί στα 28.000 – 33.000 άτομα.**

Ο παγκόσμιος πληθυσμός είναι διαχωρισμένος σε δύο τμήματα, το δυτικό και το ανατολικό με τους αντίστοιχους μεταναστευτικούς δρόμους. Το γεωγραφικό όριο διαχωρισμού τους είναι η Χερσόνησος Taimyr στην βόρεια κεντρική Σιβηρία. Το δυτικό τμήμα του παγκόσμιου πληθυσμού (περίπου τα μισά άτομα) μεταναστεύει μέσω του βορειο-δυτικού Καζακστάν προς περιοχές διαχείμασης στην Κασπία Θάλασσα ή και στην Μαύρη Θάλασσα, που όμως στο μεγαλύτερο μέρος τους μας είναι ακόμη άγνωστες. Το ανατολικό τμήμα του πληθυσμού ξεχειμωνιάζει κυρίως στην Κίνα (ιδίως στα ανατολικά της προστατευόμενης περιοχής της Λίμνης Dongting).

Όλοι οι πληθυσμοί νανόχηνας έχουν μία τάση μείωσης όμως οι ευρωπαϊκές νανόχηνες είναι σε κρίσιμη κατάσταση.



Πηγή: UNEP-AEWA

Οι μεταναστευτικές διαδρομές της νανόχηνας.

Κόκκινοι κύκλοι: Σημαντικές για τα Πουλιά Περιοχές (το μέγεθος κάθε κύκλου είναι ανάλογο του πληθυσμού νανόχηνας που παρατηρείται εκεί)

Σκιασμένες περιοχές: Σημαντικές περιοχές για το είδος (περιοχές αναπαραγωγής στην Βόρεια Νορβηγία και βόρεια Ρωσία, περιοχές στάθμευσης στο βορειοδυτικό Καζακστάν)

Μαύρα βέλη: Μεταναστευτικές διαδρομές (άγριοι πληθυσμοί)

Γκριζα βέλη: Μεταναστευτικές διαδρομές (επαισισηγμένοι πληθυσμοί)

Ένα από τα πιο απειλούμενα είδη πουλιών στην Ευρώπη

Ένα μικρό, γενετικά διαφοροποιημένο τμήμα του πληθυσμού είναι ο **ευρωπαϊκός πληθυσμός** που φωλιάζει στις βόρειες περιοχές της σκανδιναβικής χερσονήσου και **αριθμεί μόλις 20 – 30 ζευγάρια**.

Ο πληθυσμός αυτός εκτιμόταν σε περισσότερα από 10.000 άτομα στις αρχές του 20ου αιώνα, και **υπολογίζεται**

ότι τα τελευταία 60 χρόνια μειώθηκε κατά 98%. Τα τελευταία χρόνια η μέση ετήσια μείωση έχει υπολογιστεί στο 3 – 4%.



© Ingar Jostein Øien

Οι ευρωπαϊκές νανόχηνες είναι σε κρίσιμη κατάσταση και για να σωθούν χρειάζονται άμεσα και αποτελεσματικά μέτρα προστασίας στις περιοχές αναπαραγωγής τους και κατά μήκος της μεταναστευτικής τους διαδρομής.

Όλες οι χήνες του κόσμου...

Υπάρχουν 28 είδη χηνών στον πλανήτη από τα οποία τα περισσότερα αναπαράγονται στις ψυχρές περιοχές του βόρειου ημισφαιρίου γύρω από τον αρκτικό κύκλο.

Οι χήνες είναι μεγαλόσωμα πουλιά προσαρμοσμένα να βόσκουν σε λιβάδια και έλη με χαμηλή βλάστηση.

Φωλιάζουν μοναχικά σε απομακρυσμένες και απρόσιτες περιοχές αλλά κατά την μετανάστευση σχηματίζουν μεγάλα κοπάδια που ξεχειμωνιάζουν μαζί ως την επόμενη μεταναστευτική περίοδο.

Χαρακτηριστικό των χηνών είναι ότι τον χειμώνα όταν τρέφονται όλες μαζί, αρκετά άτομα από το κοπάδι λειτουργούν σαν φύλακες κοιτάζοντας γύρω τους για πιθανές απειλές.

Ζευγαρώνουν με ένα σύντροφο σε όλη τους τη ζωή και φροντίζουν και οι δύο γονείς την ανατροφή των νεοσσών. Οι δεσμοί της οικογένειας διατηρούνται κατά τον χειμώνα και κατά τη μετανάστευση έως την επόμενη αναπαραγωγική περίοδο.



Μετανάστευση

Τα μεταναστευτικά πουλιά έχουν εμπνεύσει τους ανθρώπους από τα πολύ παλιά χρόνια. Στο βόρειο ημισφαίριο τα μεταναστευτικά κοπάδια χηνών και γερανών σηματοδοτούσαν την έναρξη του χειμώνα για ολόκληρες χιλιετίες. Ωστόσο το φαινόμενο της μετανάστευσης δεν έχει ακόμη πλήρως κατανοηθεί και αποτελεί ένα από τα πιο ενδιαφέροντα αντικείμενα έρευνας στην επιστήμη. Μόλις πρόσφατα αρχίσαμε να κατανοούμε τους περίπλοκους μηχανισμούς που χρησιμοποιούν τα πουλιά για να προσανατολίζονται, χρησιμοποιώντας πληροφορίες από τον ήλιο, τα αστέρια, το μαγνητικό πεδίο της γης, ακόμη και σημάδια στο τοπίο ορατά από μεγάλο υψόμετρο.

Οι χήνες είναι πουλιά με πολύ ισχυρές ικανότητες στην πτήση κι έτσι μπορούν να διανύουν τεράστιες αποστάσεις πετώντας μέρα και νύχτα σε πολύ μεγάλα υψόμετρα. Ένα σμήνος Ινδικών χηνών εντοπίστηκε να περνά τα Ιμαλάια στα 9.500 μέτρα. Για την ξεκούρασή τους χρησιμοποιούν «παραδοσιακούς» τόπους στάθμευσης σε πολλούς από τους οποίους είναι γνωστή και σταθερή η παρουσία τους εδώ και αιώνες.

Γιατί πετούν σε σχήμα V;

Συχνά βλέπουμε τις χήνες, αλλά και άλλα είδη να πετούν σε σχηματισμό. Η επικρατέστερη θεωρία για το γιατί το κάνουν αυτό είναι ότι το πρώτο πουλί στον σχηματισμό δημιουργεί με το φτεροκόπημά του ευνοϊκές συνθήκες άωσης για τα επόμενα πουλιά που ακολουθούν. Έρευνες έχουν δείξει ότι **με αυτόν τον τρόπο τα πουλιά εξοικονομούν έως και 15% της ενέργειας** που θα ξόδευαν αν έκαναν το ταξίδι μόνα τους. Όταν ο «αρχηγός» κουραστεί την θέση του παίρνει ένα άλλο ξεκούραστο πουλί από το κοπάδι. Άλλοι λόγοι που πετούν σε σχηματισμό τα πουλιά είναι για να διατηρούν οπτική επαφή μεταξύ τους, να αποφεύγουν τις συγκρούσεις αλλά και να διδάσκουν στα νεαρά την διαδρομή.

Η νανόχνηνα στην Ελλάδα

Η Ελλάδα είναι η πιο σημαντική χώρα στην ευρωπαϊκή μεταναστευτική διαδρομή για τις νανόχηνες καθώς από μετρήσεις και παρατηρήσεις δακτυλιωμένων ατόμων γνωρίζουμε ότι **εδώ έρχεται το μεγαλύτερο τμήμα του ευρωπαϊκού πληθυσμού** και παραμένει για τέσσερις περίπου μήνες.



Νανόχηνες στην Λίμνη Κερκίνη, © Θεόδωρος Ναζηρίδης

Πόσες νανόχηνες έρχονται στην Ελλάδα;

Τον χειμώνα του 2006-07 η μέγιστη παρατήρηση στο Δέλτα του Έβρου ήταν 49 νανόχηνες ενώ νωρίτερα στην Κερκίνη η μέγιστη μέτρηση ήταν 42 άτομα. Γενικά τα τελευταία χρόνια οι μέγιστες μετρήσεις στο δέλτα του Έβρου κυμαίνονται μεταξύ 40 έως 50 ατόμων ενώ στο παρελθόν οι μετρήσεις ήταν σαφώς μεγαλύτερες (πχ. 116 άτομα το 1988, 480 το 1973) με ρεκόρ τα 1630 άτομα που είχαν μετρηθεί το 1963.

Τα πρώτα πουλιά εμφανίζονται στη **λίμνη Κερκίνη** στα τέλη Οκτωβρίου με αρχές Νοεμβρίου και παραμένουν εκεί μέχρι περίπου τα μέσα Δεκεμβρίου. Στη συνέχεια πετούν προς τα ανατολικά για να περάσουν τον υπόλοιπο χειμώνα στο **δέλτα του Έβρου**, όπου θα μείνουν μέχρι τα τέλη Φεβρουαρίου ή αρχές Μαρτίου. Επίσης την ίδια περίοδο λιγοστά άτομα παρατηρούνται και σε άλλους υγρότοπους της βόρειας Ελλάδας, όπως το **δέλτα του Νέστου και η λίμνη Ισμαρίδα** (Μητρικού). Σε αντίθεση με άλλα είδη χηνών, η παρουσία της νανόχηνας είναι σχεδόν τακτική κάθε χειμώνα και δεν εξαρτάται τόσο από τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν στα Βαλκάνια και την Μαύρη Θάλασσα.

Οι συνθήκες (τροφή, θέσεις κουρνιάσματος, όχληση) που επικρατούν στις περιοχές ξεχειμωνιάσματος και στις περιοχές στάθμευσης κατά την μετανάστευση είναι πολύ σημαντικές για την αναπαραγωγική επιτυχία της νανόχηνας και κατ' επέκταση για την σταδιακή αύξηση του πληθυσμού ώστε να ξεπεράσει το κρίσιμο χαμηλό επίπεδο που βρίσκεται τώρα.



Δέλτα Έβρου, © Ανδρέας Αθανασιάδης



Δέλτα Νέστου, © Μαρία Παναγιωτοπούλου

Η νανόχηνα δεν ήταν πάντα σπάνια!

Ιστορικά στοιχεία δείχνουν ότι το είδος στο παρελθόν είχε πολύ ευρύτερη εξάπλωση στην Ελλάδα και έφτανε αρκετά νοτιότερα. Γύρω στο 1860 δύο δείγματα είχαν συλλεχθεί στην Αττική και θηρευμένες νανόχηνες πωλούνταν σε αγορές της Αθήνας. Στις αρχές του 20ου αιώνα ένα ζευγάρι είχε συλλεχθεί από το δέλτα του Σπερχειού. Όλες οι αναφορές από το 1918 και μετά προέρχονται από την βόρεια Ελλάδα.



Σταχτόχηνα



Ασπρομέτωπη



Νανόχηνα

Σχέδια Jari Kostet

Πόσα είδη χηνών έχουμε στην Ελλάδα και πού;

Στην Ελλάδα εμφανίζονται τον χειμώνα 4 είδη χηνών: η Σταχτόχηνα *Anser anser*, η Ασπρομέτωπη χήνα *Anser albifrons*, η Νανόχηνα *Anser erythropus* και η Κοκκινόχηνα *Branta ruficollis*. Μερικούς χειμώνας παρατηρείται η Χωραφόχηνα *Anser fabalis*, ενώ σε πολύ σπάνιες περιπτώσεις έχουν παρατηρηθεί ακόμη άλλα 3 είδη χηνών: η Χιονόχηνα *Anser caerulescens*, η Δαχτυλιδόχηνα *Branta bernicla* και η Ασπρομάγουλη χήνα *Branta leucopsis*. Με εξαίρεση τη νανόχηνα που έχει σταθερή παρουσία ανεξαρτήτως καιρικών συνθηκών, οι χήνες εμφανίζονται στην Ελλάδα όταν αρχίζουν τα κρύα ενώ σε εξαιρετικά κρύους χειμώνας εμφανίζονται σε πολύ μεγάλους αριθμούς. Ο υγρότοπος που συγκεντρώνει τις περισσότερες χήνες είναι το Δέλτα του Έβρου, αλλά σημαντικοί αριθμοί παρατηρούνται και στη Λίμνη Ισμαρίδα, στο Δέλτα του Νέστου, στη Λίμνη Βόλβη και στη Λίμνη Κερκίνη. Σε χρονιές με μεγάλες βαρυχειμωνιές παρατηρούνται χήνες και νοτιότερα στην Ελλάδα ακόμη και σε νησιά.



Λίμνη Ισμαρίδα, © Μαρία Παναγιωτοπούλου

Στο χείλος της εξαφάνισης...

Βασισμένοι σε διαθέσιμες πρόσφατες πληροφορίες μπορούμε με σιγουριά να γνωρίζουμε ότι δυστυχώς όλοι οι υποπληθυσμοί νανόχηνας είναι τουλάχιστον ευάλωτοι, αν όχι σε κρίσιμα χαμηλό επίπεδο. **Ο ευρωπαϊκός πληθυσμός είναι τόσο μικρός που είναι ήδη στο χείλος της εξαφάνισης.** Ακόμη και τυχαία γεγονότα όπως για παράδειγμα μερικές χρονιές στην σειρά με δυσμενείς καιρικές συνθήκες κατά την αναπαραγωγική περίοδο, μπορούν να οδηγήσουν τον ευρωπαϊκό πληθυσμό σε εξαφάνιση, γι' αυτό υπάρχει άμεση ανάγκη για αποτελεσματική προστασία του.



Η διεθνής ομάδα του προγράμματος LIFE στο Δέλτα του Έβρου, © Γιάννης Τσουγκράκης

Για ποιους λόγους όμως φτάσαμε ως εδώ;

Σύμφωνα με το Διεθνές Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το είδος αυτό, οι κυριότερες απειλές για την νανόχηνα σε παγκόσμια κλίμακα είναι:

1. Υψηλή θνησιμότητα λόγω κυνηγιού και λαθροθηρίας
2. Απώλεια και υποβάθμιση των βιοτόπων στάθμευσης κατά την μετανάστευση και των βιοτόπων ξεχειμωνιάσματος
3. Ενόχληση από ανθρώπινες δραστηριότητες που τρομάζουν τις χήνες και τις εκτοπίζουν προς περιοχές μη κατάλληλες ή μη ασφαλείς
4. Αρνητικοί παράγοντες στις περιοχές φωλιάσματος που μειώνουν την αναπαραγωγική τους επιτυχία

Αποξηράναμε και υποβαθμίσαμε τους υγροτόπους...

Σε αντίθεση με τα άλλα είδη χηνών η νανόχηνα τρέφεται σχεδόν αποκλειστικά σε φυσικά λιβάδια, στέπες, βάλτους και ελώδεις εκτάσεις. Πρόκειται για βιότοπους που σε όλη την Ευρώπη έχουν μετατραπεί σε καλλιεργούμενες εκτάσεις ή έχουν αποξηρανθεί. **Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Ελλάδα από τις αρχές του 20ου αιώνα έχει αποξηρανθεί το 60-70% των υγροτόπων της χώρας.**

Στις περιοχές όπου στάθμευαν οι νανόχηνες κατά την ανοιξιάτικη μετανάστευση (Εσθονία, Φιλανδία) και παραδοσιακά χρησιμοποιούνταν ως βοσκότοποι ή κοφτολίβαδα λόγω της εγκατάλειψης των παραδοσιακών χρήσεων, οι βιότοποι αυτοί έχουν γίνει ακατάλληλοι καθώς έχουν γεμίσει καλάμια και άλλη ψηλή βλάστηση. Η απώλεια ή υποβάθμιση των βιοτόπων της νανόχηνας αναγκάζει τα πουλιά να χρησιμοποιούν άλλους ακατάλληλους και λιγότερο ασφαλείς βιότοπους.



Νανόχηνες στην Φιλανδία, © Ari Leinonen

Την ενοχλούμε διαρκώς...

Ανθρώπινες δραστηριότητες όπως η κίνηση των τροχοφόρων, ο τουρισμός, η γεωργία και το κυνήγι, ακόμη κι αν οι ίδιες οι νανόχηνες δεν είναι στο στόχαστρο, τις τρομάζουν και τις αναγκάζουν να μετακινηθούν σε ακατάλληλες και μη ασφαλείς περιοχές για να τραφούν και να κουρνιαίσουν. Η μετακίνηση αυτή προκαλεί επίσης απώλεια ενέργειας, ενώ όταν τρομάξουν μπορεί να πετάξουν σε περιοχές όπου η κυνηγετική πίεση είναι υψηλή.

Και δεν έχουμε όλες τις απαραίτητες γνώσεις για να την προστατέψουμε αποτελεσματικά...

Οι νανόχηνες είναι ένα πολύ σπάνιο είδος και κατά συνέπεια σε μεγάλο βαθμό δεν είναι γνωστή η οικολογία του. Μας λείπουν ακόμη βασικές γνώσεις για τους μεταναστευτικούς δρόμους, τους τόπους στάθμευσης και ξεχειμωνιάσματος και τα μέτρα προστασίας που πρέπει να ληφθούν σε αυτούς τους τόπους. Εξαιτίας της έλλειψης γνώσης τα μέτρα προστασίας που εφαρμόζονται δεν είναι πάντα όσο αποτελεσματικά θα θέλαμε. Για τον λόγο αυτό χρειάζεται περισσότερη έρευνα και παρακολούθηση του είδους.



Απελευθέρωση νανοχηνών μετά από δακτυλίωση στην Βόρεια Νορβηγία, © Ingar Jostein Øien

«Μία βασική ανάγκη στη μάχη για τη διάσωση της νανόχηνας από την εξαφάνιση είναι να αποκτήσουμε περισσότερες γνώσεις για τις περιοχές στάθμευσης κατά τη μετανάστευση και για τους τόπους ξεχειμωνιάσματος του είδους» εξηγεί ο Ingar Jostein Øien από την Νορβηγική Ορνιθολογική Εταιρεία.

Η νανόχνηνα και το κυνήγι

Όπως προκύπτει από έρευνες με δακτυλιωμένα άτομα και άτομα που παρακολουθούνται με δορυφορικούς πομπούς, το κυνήγι και η λαθροθηρία είναι, πιθανώς, η μεγαλύτερη απειλή παγκοσμίως για την νανόχνηνα.

Παρά το γεγονός ότι το κυνήγι της νανόχνηνας απαγορεύεται σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, **το είδος απειλείται από πιθανή τυχαία θανάτωση λόγω της ομοιότητάς του με την ασπρομέτωπη χήνα**. Επίσης, στις έμμεσες επιπτώσεις του κυνηγιού κατατάσσεται και η ενόχληση που προκαλείται σε θέσεις κουρνιάσματος ή τροφοληψίας, η οποία αναγκάζει το είδος να χρησιμοποιεί λιγότερο κατάλληλες θέσεις.

Η νανόχνηνα και το κυνήγι στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα το κυνήγι της νανόχνηνας έχει απαγορευτεί από το 1985 ενώ στους υγρότοπους όπου ξεχειμωνιάζει έχουν ιδρυθεί Καταφύγια Άγριας Ζωής. Κατά συνέπεια **η Ελλάδα θα μπορούσε να αποτελεί ένα ασφαλές καταφύγιο** για την νανόχνηνα κατά τους χειμερινούς μήνες με την προϋπόθεση της τήρησης της σχετικής προστατευτικής νομοθεσίας.

Σε αντίθεση με όλα τα άλλα είδη αρκτικών χηνών που υπάρχουν στην Ευρώπη, η γενική μεταναστευτική κατεύθυνση των δυτικών υποπληθυσμών νανόχνηνας είναι νότια / νοτιοανατολική και οι περιοχές ξεχειμωνιάσματος είναι στην ανατολική Ευρώπη και στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας και της Κασπίας. Στις περιοχές αυτές, ο έλεγχος του κυνηγιού όπως και η προστασία των υγροτόπων είναι λιγότερο ανεπτυγμένος από ότι στην Δυτική Ευρώπη, και αυτός είναι ένας από τους σημαντικότερους λόγους για το ότι **οι νανόχηνες βρίσκονται σε καθεστώς κινδυνεύοντος είδους, ενώ πρακτικά όλοι οι άλλοι πληθυσμοί αρκτικών χηνών που ξεχειμωνιάζουν στην δυτική Ευρώπη βρίσκονται σε πολύ καλά επίπεδα**.

Στο μεγαλύτερο μέρος της η Ευρωπαϊκή μεταναστευτική διαδρομή μπορεί να θεωρηθεί μη ασφαλής για το είδος, καθώς η ετήσια παρακολούθηση στους ανοιξιάτικους σταθμούς δείχνει μία συνεχή μείωση στον αριθμό των ατόμων που επιστρέφουν στις περιοχές φωλιάσματος. **Η υψηλή θνησιμότητα που κατά κύριο λόγο οφείλεται στην κυνηγετική πίεση είναι αρκετή για να αιτιολογήσει την διαρκή μείωση των πληθυσμών νανόχνηνας**.

Λαθροθηρία



Νεαρή κι ενήλικη νανόχνηνα σκοτωμένες από λαθροκυνηγούς (Β. Καζακστάν), © Petteri Tolvanen

Η Ελλάδα θα μπορούσε να είναι ένα ασφαλές καταφύγιο για τις νανόχηνες που ξεχειμωνιάζουν εδώ. Όμως, όπως όλοι γνωρίζουμε η ασφαλής αυτή κατάσταση συχνά ανατρέπεται λόγω του φαινομένου της λαθροθηρίας. Παρ' ότι γίνονται εντατικές προσπάθειες για την φύλαξη των Καταφυγίων Άγριας Ζωής σε κάποιες περιπτώσεις η φύλαξη αυτή δεν είναι πάντα επαρκής. **Εδώ ζητούμε την συνδρομή και τη βοήθεια του ΚΑΘΕ ευσυνείδητου κυνηγού** ώστε να μπορέσουμε να μηδενίσουμε τη λαθροθηρία που μπορεί να εξαφανίσει τις νανόχηνες.



Η ενεργή συμμετοχή του κυνηγετικού κόσμου είναι απαραίτητη για την διάσωση του είδους

Κυνηγέ,

- Βοήθησε κι εσύ με τις δυνάμεις σου ώστε να μην σκοτώνονται από λάθος οι νανόχηνες στην Ελλάδα. Ο θάνατος μίας νανόχηνας ισοδυναμεί με απώλεια του 2% του ευρωπαϊκού πληθυσμού.
- Διάβασε προσεκτικά το κείμενο για την αναγνώριση του είδους.
- Πριν πατήσεις την σκανδάλη σιγουρέψου ότι δεν υπάρχει ούτε μία νανόχηννα στο κοπάδι που σημαδεύεις.

Η συμβολή σου στη διάσωση του είδους είναι πολύ σημαντική!



Ο συντονιστής του προγράμματος εξηγεί σε κυνηγό, στο Βόρειο Καζακστάν, πώς ξεχωρίζουν οι νανόχηνες,
© Ingar Jostein Øien

Πώς αναγνωρίζουμε μία νανόχην;

Στη χώρα μας απαντούν τακτικά τρία είδη γκρίζων χηνών του γένους *Anser*: η Σταχτόχηννα *Anser anser*, η Ασπρομέτωπη *A. albifrons* και η Νανόχηννα *A. erythrorus*. Άλλο ένα είδος η Χωραφόχηννα *A. fabalis* εμφανίζεται λιγότερο τακτικά και κυρίως σε έντονες βαρυχειμωνιές.

Η νανόχηννα μοιάζει πολύ με την ασπρομέτωπη και συχνά μία ή λίγες νανόχηννες αναμιγνύονται στα κοπάδια των ασπρομέτωπων. Αν και το κυνήγι της νανόχηννας απαγορεύεται, επιτρέπεται όμως το κυνήγι της ασπρομέτωπης. Για τους λόγους αυτούς είναι απαραίτητη η λεπτομερής περιγραφή των χαρακτηριστικών των δύο αυτών ειδών ώστε να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα κατά λάθος θανάτωσης νανόχηννας στο κυνήγι.



Πώς ξεχωρίζουμε μία ενήλικη νανόχνηνα σε σχέση με μία ενήλικη ασπρομέτωπη;

1. είναι μικρότερη σε μέγεθος,
2. έχει ένα κίτρινο δακτύλιο γύρω από το μάτι,
3. η λευκή περιοχή στη βάση του ράμφους και στο μέτωπο εκτείνεται περισσότερο προς τα πίσω και επάνω,
4. το ράμφος της είναι μικρό και τριγωνικό
5. είναι γενικά πιο σκούρη
6. οι μαύρες κηλίδες της κοιλιάς είναι λιγότερες.

Στην πράξη και στα δύο είδη όλα τα πουλιά δεν είναι ίδια και παρουσιάζουν αρκετή ποικιλομορφία. Έτσι, το καθένα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά δεν είναι από μόνο του αρκετό για την αναγνώριση του είδους καθώς για παράδειγμα υπάρχει επικάλυψη στο μέγεθος, υπάρχουν ασπρομέτωπες που η λευκή περιοχή στη βάση του ράμφους ανεβαίνει αρκετά προς τα πάνω ή ακόμη εμφανίζουν ένα αχνό κίτρινο δακτύλιο γύρω από το μάτι.



Ας δούμε όμως ένα προς ένα τα κυριότερα χαρακτηριστικά:



Ασπρομέτωπη



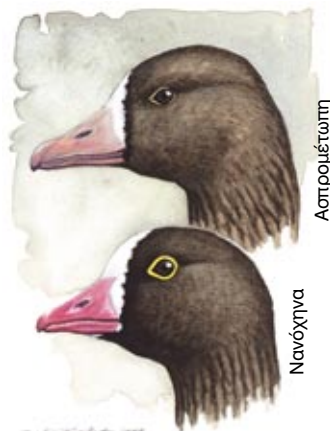
Νανόχηνα

Γενική εμφάνιση – χρωματισμός

Η νανόχηνα είναι **μικρότερη και πιο σκούρη** (ιδίως τα ενήλικα άτομα) από την ασπρομέτωπη. Ο λαιμός της είναι σαφώς κοντύτερος και σχετικά φαρδύτερος και το πάνω μέρος του μαζί με το κεφάλι είναι σκουρότερο και πιο ομοιόμορφο καφέ από της ασπρομέτωπης. Το μικρότερο και πιο στρογγυλό κεφάλι της νανόχηνας σε συνδυασμό με το μικρότερο ράμφος της προσδίδουν μια πιο «χαριτωμένη» εμφάνιση. Οι χαρακτηριστικές μαύρες κηλίδες της κοιλιάς είναι γενικά λιγότερες και λιγότερο εμφανείς.

Λεπτομέρειες του κεφαλιού

Όπως προαναφέρθηκε το κεφάλι της νανόχηνας είναι μικρότερο και πιο κομψό σε σύγκριση με το πιο μακρόστενο της ασπρομέτωπης. Σε αυτό βοηθάει και το **κοντύτερο ράμφος με το πιο τριγωνικό σχήμα**. Επίσης, το ράμφος της νανόχηνας είναι πιο φωτεινό ροζ σε σύγκριση με της ασπρομέτωπης που είναι πιο μουντό. Το μέτωπό της είναι πιο κάθετο από της ασπρομέτωπης (ιδιαίτερα στις αρσενικές νανόχηνες) και **η λευκή περιοχή ανεβαίνει στο μπροστινό μέρος του κεφαλιού**. Έτσι όταν την βλέπουμε σε προφίλ η λευκή αυτή περιοχή σχηματίζει μια γωνία στο πάνω μέρος της. Πρέπει όμως να είμαστε αρκετά επιφυλακτικοί σε σχέση με το λευκό μέτωπο καθώς υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία και στις ασπρομέτωπες. Το μάτι της νανόχηνας είναι αναλογικά μεγαλύτερο και ο **χαρακτηριστικός κίτρινος δακτύλιος** που υπάρχει γύρω του μπορεί να είναι εμφανής από σχετικά μεγάλη απόσταση (με τον κατάλληλο εξοπλισμό).

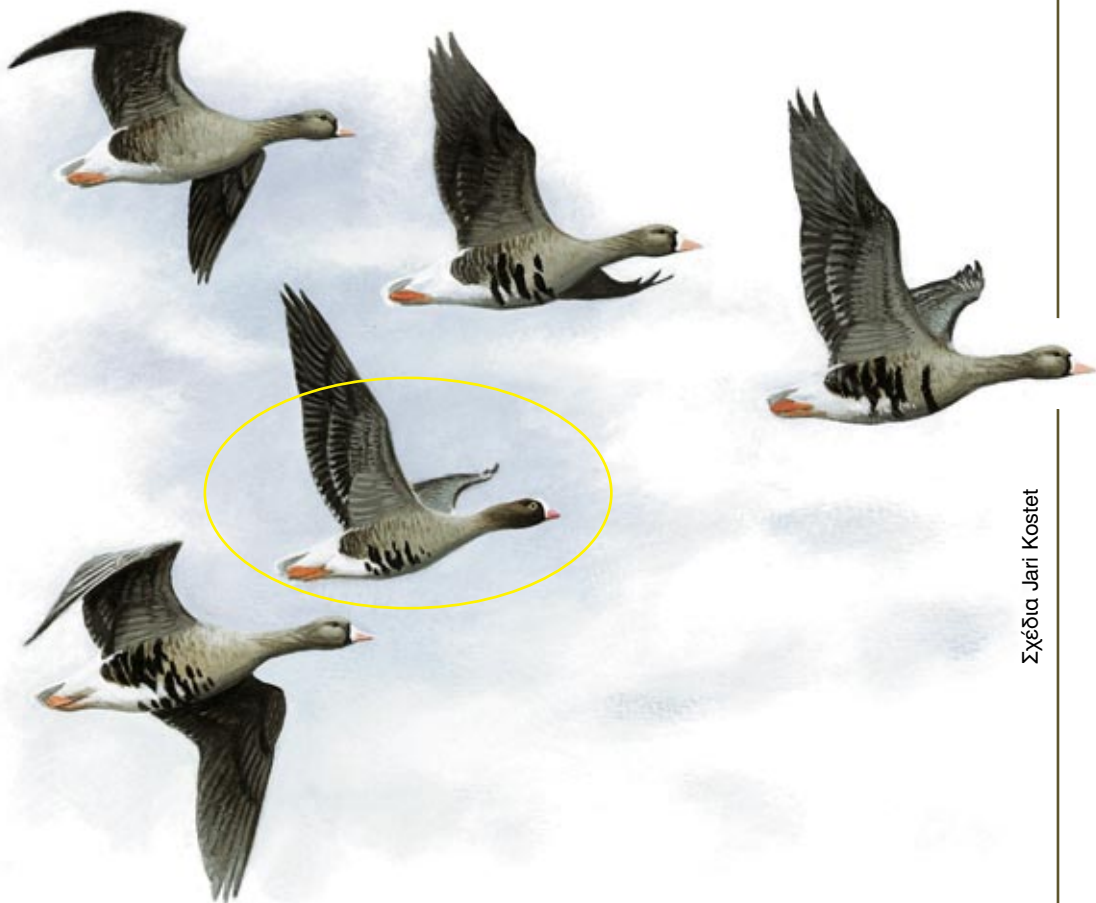


Ασπρομέτωπη

Νανόχηνα

Τα νεαρά άτομα

Εδώ τα πράγματα είναι ακόμη πιο δύσκολα καθώς τα νεαρά των δύο ειδών μοιάζουν ακόμη περισσότερο μεταξύ τους. Γενικά ισχύει πάλι ότι η νανόχηνα είναι λίγο πιο μικρή και σκούρη από την ασπρομέτωπη. Κατά τον πρώτο τους χειμώνα στις νανόχηνες εμφανίζεται σταδιακά η λευκή περιοχή στο μέτωπο. Η εποχή αυτή συμπίπτει και με την παρουσία τους στη χώρα μας. Έτσι, τα άτομα αυτής της ηλικίας αυτή την εποχή μπορεί να διαφέρουν αρκετά μεταξύ τους σε αυτό το χαρακτηριστικό. Άλλα μπορεί να μην έχουν σχεδόν καθόλου και άλλα να έχουν αρκετά καλά σχηματισμένο λευκό μέτωπο. Πάντως ο **κίτρινος δακτύλιος γύρω από το μάτι υπάρχει και στα νεαρά άτομα** αν και μπορεί να είναι πιο λεπτός και λιγότερο εμφανής.



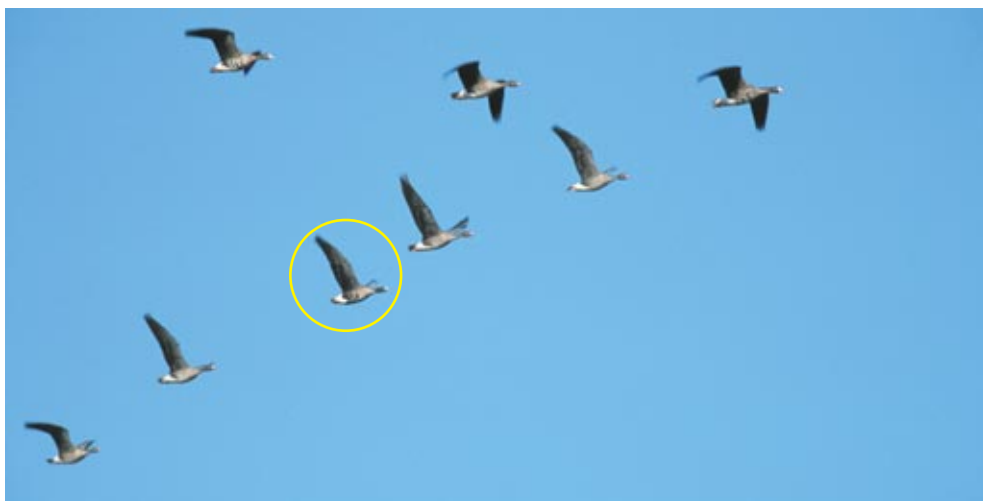
Σχέδια Jari Kostet

Αναγνώριση σε πτήση

Είναι πολύ δύσκολη ιδιαίτερα όταν λίγες νανόχηνες βρίσκονται αναμεμιγμένες σε μεγάλο κοπάδι ασπρομέτωπων. Αν όμως τα πουλιά είναι λίγα και υπάρχει η δυνατότητα άμεσης σύγκρισης των δύο ειδών τότε η κατάσταση είναι πιο απλή. Η κάτω πλευρά των φτερούγων και των δύο ειδών είναι παρόμοια και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν διαγνωστικό χαρακτηριστικό. Επίσης και η διαφορά στο μέγεθος δεν προσφέρεται γι' αυτόν το σκοπό. Όμως **ο κοντότερος λαιμός, το μικρότερο ράμφος, οι αναλογικά μακρύτερες φτερούγες**, το σχήμα του κεφαλιού και το σκουρότερο χρώμα του κεφαλιού και του πάνω μέρους του λαιμού είναι χαρακτηριστικά που μπορούν να οδηγήσουν σε ασφαλή αναγνώριση.

Αναγνώριση από την φωνή

Τα δύο είδη παράγουν αρκετούς ήχους που μοιάζουν πολύ μεταξύ τους. Όμως, η πιο χαρακτηριστική φωνή της νανόχηνας, ένα δισύλλαβο ή τρισύλλαβο "tu-yu" ή "tu-yu-yu", είναι πολύ καθαρότερη, ζωηρή και σφυριχτή από οποιασδήποτε άλλης χήνας.

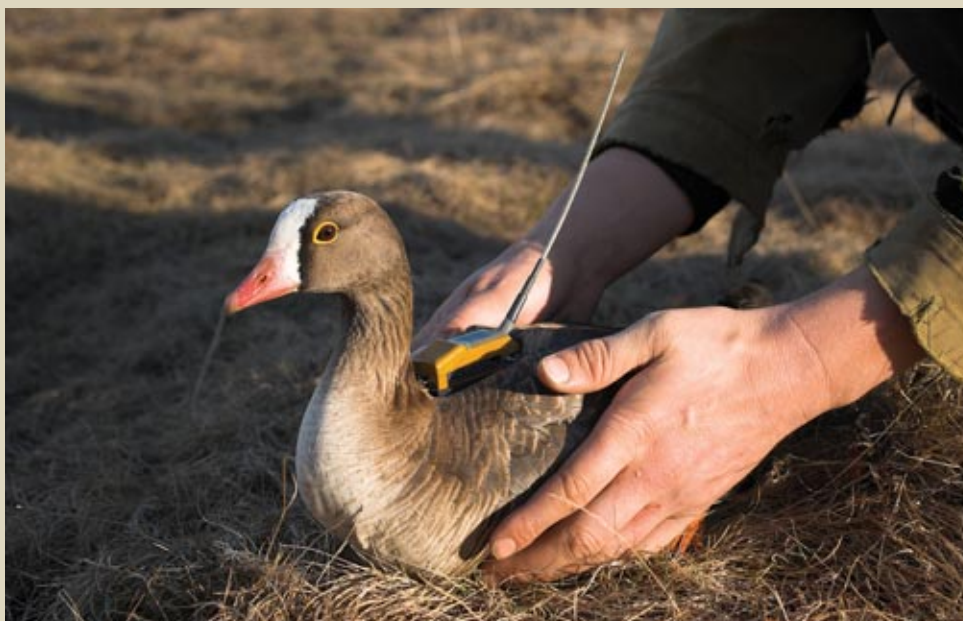


Από τον Αρκτικό κύκλο ως την Μεσόγειο

Εντατικές προσπάθειες για την έρευνα και προστασία της Νανόχηνας

Το πρόγραμμα LIFE - Nature

Το διεθνές πρόγραμμα με τίτλο «**Διατήρηση της Νανόχηνας στην Ευρωπαϊκή μεταναστευτική διαδρομή**» που χρηματοδοτείται από το ταμείο LIFE – Nature της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπονείται από το 2005 με σκοπό την αντιμετώπιση των κρίσιμων προβλημάτων του είδους αυτού. Το πρόγραμμα εκτελείται από το WWF Φιλανδίας σε συνεργασία με 9 ακόμη εταίρους στην Φιλανδία, Νορβηγία, Εσθονία, Ουγγαρία και Ελλάδα. Εταίρος του προγράμματος στη χώρα μας είναι η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (ΕΟΕ).



Απελευθέρωση νανόχηνας μετά την τοποθέτηση δορυφορικού πομπού, © Ingar Jostein Øien

Το πρόγραμμα στοχεύει στη παρακολούθηση και βελτίωση της κατάστασης της νανόχηνας στις πιο σημαντικές περιοχές αναπαραγωγής, στάθμευσης κατά την μετανάστευση και διαχείμασης ώστε να σταματήσει η μείωση του ευρωπαϊκού πληθυσμού. Στις δράσεις που υλοποιούνται περιλαμβάνονται η παρακολούθηση της μετανάστευσης με δορυφορικούς πομπούς και χρωματιστά δαχτυλίδια, η διαχείριση θέσεων κουρνιάσματος και τροφοληψίας, η πληροφόρηση και ενημέρωση κυνηγών και αγροτών, η παραγωγή εθνικών σχεδίων δράσης, κλπ.

Οι στόχοι μας:

- εντοπισμός των πιο σημαντικών **περιοχών φωλιάσματος** ώστε να διασφαλιστεί η προστασία τους
- αντιμετώπιση των πιο σημαντικών **απειλών** (υψηλή θνησιμότητα λόγω κυνηγιού και λαθροθηρίας, απώλεια βιοτόπων τροφοληψίας και κουρνιάσματος, ανθρώπινη ενόχληση)
- παρακολούθηση της εξέλιξης του πληθυσμού και της **επίδρασης των μέτρων προστασίας** που προωθούνται από το πρόγραμμα.

Πώς θα τα πετύχουμε αυτά;

Για την εκτέλεση και την επιτυχία του προγράμματος απαιτείται η συνεργασία ορνιθολογικών οργανώσεων και άλλων φορέων από 11 περιοχές σε 5 χώρες. Το πρόγραμμα LIFE εκτελεί ένα ευρύ φάσμα δράσεων που περιλαμβάνει:

- 1. Τοποθέτηση έγχρωμων δακτυλιδιών στις ευρωπαϊκές νανόχηνες.**
Τον χειμώνα 2005–2006 παρατηρήθηκαν 4 δακτυλιωμένα πουλιά στο Δέλτα του Έβρου για σχεδόν ένα μήνα. Τα δύο από αυτά είναι ζευγάρι. Μία νανόχηνια που δακτυλιώθηκε το 2000 παρατηρείται από τότε σχεδόν κάθε χρόνο στη Λίμνη Κερκίνη και μετά στο Δέλτα του Έβρου.
- 2. Παρακολούθηση με δορυφορικούς πομπούς.**
Την άνοιξη του 2006 τοποθετήθηκαν 3 δορυφορικοί πομποί σε ένα ζευγάρι νανόχηνες και σε μία αρσενική. Παράλληλα το Ρωσικό Ινστιτούτο Έρευνας για την Προστασία της Φύσης, που συνεργάζεται με το πρόγραμμά μας, τοποθέτησε πομπούς σε ένα ζευγάρι νανόχηνες από τα Ουράλια.
- 3. Σύνταξη Εθνικών Σχεδίων Δράσης** για την Νανόχηνια στη Νορβηγία, τη Φιλανδία και την Εσθονία.
- 4. Αποκατάσταση και διαχείριση βιοτόπων** της νανόχηνιας στις Νησίδες Haeska του Βοθνικού κόλπου (Εσθονία).
- 5. Διαχείριση βιοτόπου** στο Εθνικό Πάρκο Hortobagy (Ουγγαρία) για την παροχή κατάλληλων περιοχών τροφοληψίας και κούρνιας για την νανόχηνια.
- 6. Εκστρατεία ευαισθητοποίησης του κοινού** για το απειλούμενο καθεστώς της νανόχηνιας και για την αναγνώριση του είδους απευθυνόμενη ειδικά στους κυνηγούς αλλά και στους αγρότες (Εσθονία, Ουγγαρία, Ελλάδα).
- 7. Παρακολούθηση του ευρωπαϊκού πληθυσμού νανόχηνιας** και των αποτελεσμάτων των δράσεων του προγράμματος στη Νορβηγία, τη Φιλανδία, την Εσθονία, την Ουγγαρία και την Ελλάδα.



Τα λιβάδια Haeska στην Εσθονία,
© Petteri Tolvanen



Η περιοχή Dinnuesl στην Ουγγαρία,
© Janos Tar

Οι περιοχές δράσης:

Το πρόγραμμα LIFE δραστηριοποιείται στις εξής περιοχές κατά μήκος τους Ευρωπαϊκού μεταναστευτικού διαδρόμου:

1. **Νορβηγία:** Φιόρδ Porsangen και Varangerfjord, περιοχές φωλιάσματος στη Βόρεια Νορβηγία
2. **Φιλανδία:** Ακτές Βοθνικού Κόλπου, περιοχές φωλιάσματος στη Φιλανδική Λαπωνία
3. **Εσθονία:** Εθνικό Πάρκο Matsalu
4. **Ουγγαρία:** Εθνικό Πάρκο Hortobagy
5. **Ελλάδα:** Δέλτα Έβρου, Λίμνη Κερκίνη, Δέλτα Νέστου, Λίμνη Ισμαρίδα (Μητρικού)



© NASA Visible Earth

Κατά τη φθινοπωρινή μετανάστευση από της περιοχές φωλιάσματος στη Λαπωνία, ο πρώτος σημαντικός σταθμός για τις νανόχηνες είναι η χερσόνησος Κανίν (βορειοδυτική αρκτική Ρωσία). Εκεί ο πληθυσμός χωρίζεται και ακολουθεί δύο διαφορετικές μεταναστευτικές διαδρομές για τις περιοχές διαχείμασης. Περισσότερα από τα μισά πουλιά ακολουθούν την λεγόμενη **ευρωπαϊκή μεταναστευτική διαδρομή** που περνάει από τις χώρες της Βαλτικής, την Πολωνία και την ανατολική Ουγγαρία για να καταλήξει τον χειμώνα στην βόρεια Ελλάδα.

Κατά την ανοιξιάτικη μετανάστευση οι νανόχηνες μεταναστεύουν από την Ελλάδα μέσω ανατολικής Ουγγαρίας, δυτικής Εσθονίας και Φιλανδίας (Βοθνικός κόλπος). Τα έλη Valdak στη Βόρεια Νορβηγία είναι ο πιο σημαντικός σταθμός συγκέντρωσης των ζευγαριών πριν το φώλιασμα και για τις οικογένειες με νεαρά μετά το φώλιασμα.



Τι κάνουμε εδώ στην Ελλάδα;

- **Παρακολουθούμε τις νανόχηνες και καταγράφουμε τις μετακινήσεις τους.** Συγκεκριμένα καταμετράμε τους πληθυσμούς, καταγράφουμε την ηλικιακή τους σύνθεση, την παρουσία ατόμων με έγχρωμα δαχτυλίδια ή με δορυφορικό πομπό και ερευνούμε την διαίτά τους, τον βίοτοπο που χρησιμοποιούν και τις απειλές που αντιμετωπίζουν. Επίσης βιντεοσκοπούμε μεμονωμένα άτομα για την αναγνώρισή τους.
- **Ενημερώνουμε τους κυνηγούς** και τους βοηθάμε στην καλύτερη αναγνώριση της νανόχηνας ώστε να αποφεύγεται η από λάθος θανάτωση νανόχηνων κατά το κυνήγι.
- **Ευαισθητοποιούμε κι ενημερώνουμε αγρότες** στο Δέλτα του Έβρου με στόχο να γνωρίσουν και να εφαρμόσουν αγροπεριβαλλοντικά μέτρα ευνοϊκά για την νανόχηνα.

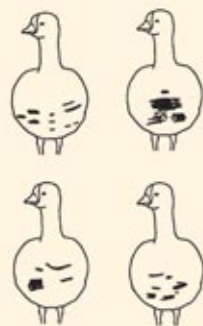
Στα πλαίσια του προγράμματος η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία συνεργάζεται με:

- τους Φορείς Διαχείρισης Δέλτα Έβρου και Λίμνης Κερκίνης για την εφαρμογή μέτρων προστασίας της νανόχηνας
- το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για την διαμόρφωση αγροπεριβαλλοντικών μέτρων που θα ενταχθούν στο νέο Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΠΑΑ) για την περίοδο 2007 – 2013.

Επίσης βρίσκεται σε επικοινωνία με την Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδας, την Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας-Θράκης (ΚΟΜΑΘ) και τους κατά τόπους κυνηγετικούς συλλόγους για την ενημέρωση των κυνηγών

Κάθε νανόχηνα είναι ξεχωριστή...

Η κάθε νανόχηνα έχει στην κοιλιά και στα πλευρά μαύρες κηλίδες και γραμμές. Τα σημάδια αυτά είναι μοναδικά για κάθε άτομο και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αναγνώριση και παρακολούθησή του. Η σημασία του να αναγνωρίζουμε το κάθε άτομο ενός πολύ μικρού πληθυσμού είναι μεγάλη. Έτσι μπορούμε να εκτιμήσουμε τον συνολικό αριθμό του πληθυσμού, να αναγνωρίσουμε τα ζευγάρια και να παρακολουθήσουμε τις μετακινήσεις τους.



Τι είναι η δορυφορική παρακολούθηση;

Για ένα είδος όπως η νανόχηνα που είναι τόσο σπάνιο και χρησιμοποιεί τόσο τεράστια περιοχή που δεν είναι και εύκολα προσβάσιμη, η χρήση μικροσκοπικών δορυφορικών πομπών είναι απαραίτητη για να αποκτήσουμε τις απαιτούμενες πληροφορίες για τη βιολογία του. Οι πομποί αυτοί δεν ζυγίζουν περισσότερο από 20-30 γραμμάρια. Ο κάθε πομπός στέλνει αυτόματα σήματα που λαμβάνονται από δορυφόρο. Ο δορυφόρος μεταδίδει τα μηνύματα στον σταθμό εδάφους, όπου γίνεται επεξεργασία, υπολογισμός των θέσεων και χαρτογράφησης τους. Η δορυφορική παρακολούθηση έχει δώσει πολύτιμα στοιχεία για τις μετακινήσεις και τη βιολογία πολλών ειδών ζώων (φάλαινες, θαλάσσιες χελώνες, πιγκουίνους, μακάκους, αρκούδες).



Ο Έμρε με δορυφορικό πομπό, Μάιος 2006
© Ingar Jostein Øien

Η νανόχηννα

και η γεωργία

Η νανόχηννα τρέφεται σχεδόν αποκλειστικά σε φυσικούς βιότοπους. Στο Δέλτα του Έβρου σε αντίθεση με τα άλλα είδη χηνών (Ασπρομέτωπη, Κοκκινόχηννα) έχει παρατηρηθεί ελάχιστες φορές να τρέφεται σε αγροτικές καλλιέργειες. Συνήθως βρίσκεται σε αλμυρόβαλτους και λιβάδια όπου βόσκει στην αυτοφυή ποώδη βλάστηση.

Στο Δέλτα του Έβρου, που είναι ο σημαντικότερος υγρότοπος για τις χήνες στην Ελλάδα παρατηρούνται κάθε χειμώνα αξιόλογοι αριθμοί χηνών που τρέφονται σε αγροτικές καλλιέργειες (κυρίως σε σιτηρά). Σε πολλές περιπτώσεις οι αγρότες παραπονούνται για ζημιές στις καλλιέργειές τους αποδίδοντάς τις στην αύξηση του πληθυσμού των χηνών.

Είναι γνωστό ότι οι πληθυσμοί ορισμένων ειδών χηνών όπως η Ασπρομέτωπη, έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια στην κεντρική και δυτική Ευρώπη. Όμως κάτι τέτοιο δεν έχει παρατηρηθεί στη χώρα μας σύμφωνα με τα στοιχεία των Μεσοχειμωνιάτικων Καταμετρήσεων Υδροβίων Πουλιών που διεξάγονται στην Ελλάδα εδώ και 30 περίπου χρόνια.

Μία σημαντική όμως αλλαγή που έχει γίνει είναι η μείωση των φυσικών λιβαδιών καθώς και των αγροτικών εκτάσεων που καλλιεργούνται με χειμερινά σιτηρά σε σχέση με το παρελθόν. Αυτό σημαίνει ότι οι χήνες έχουν μικρότερη έκταση διαθέσιμη για να τραφούν κι έτσι τοπικά συγκεντρώνονται σε μεγάλους αριθμούς και μπορούν πράγματι να προκαλέσουν κάποιες ζημιές.

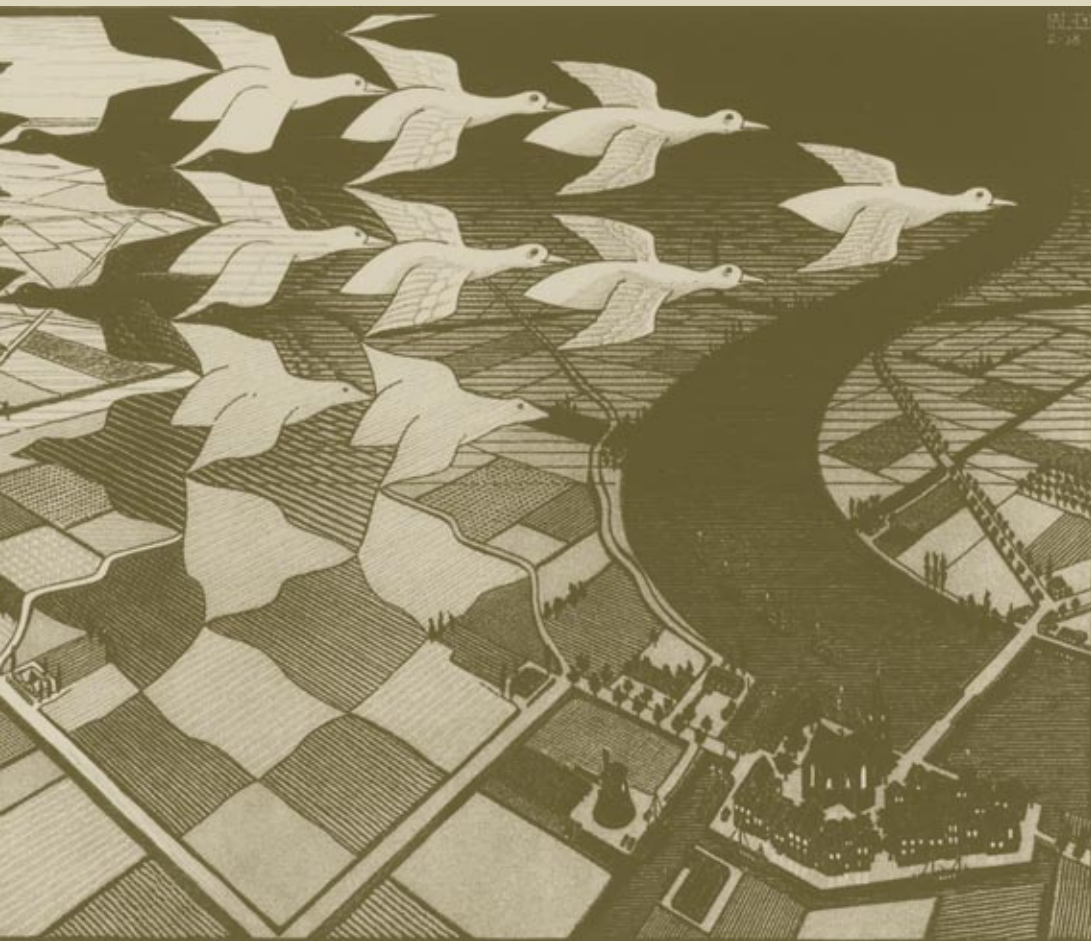
Στο πλαίσιο του ισχύοντα κανονισμού αγροπεριβαλλοντικών ενισχύσεων δημιουργήθηκαν οι βάσεις για την προστασία απειλούμενων ειδών μέσα από το πρόγραμμα «διατήρηση γεωργικών εκτάσεων για την προστασία της Άγριας Ζωής» που περιλαμβάνει το υπομέτρο β' «προστασία βιοτόπων πολλών σημαντικών, σπάνιων ή απειλούμενων ειδών της ορνιθοπανίδας των οποίων 23 είδη του παραρτήματος I της Κοινοτικής οδηγίας 79/409 (είδη προτεραιότητας σε κοινοτικό επίπεδο)».

Ποιες είναι οι λύσεις;

Στον σχεδιαζόμενο κανονισμό για τα νέα αγροπεριβαλλοντικά μέτρα της περιόδου 2007 – 2013 θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα για:

- Επιδότηση της καλλιέργειας σιτηρών με σκοπό την αύξηση της καλλιεργούμενης με σιτηρά έκτασης στο Δέλτα του Έβρου
- Επιδότηση για την δημιουργία ασυγκόμιστης επιφάνειας σε ποσοστό τουλάχιστον 30% του αγροτεμαχίου.
- Επιδότηση για αγρανάπαυση





Ημέρα και Νύχτα, χαρακτηριστικό του Escher

Η νανόχηνα και η κτηνοτροφία

Όλα τα είδη χηνών, συμπεριλαμβανομένης και της νανόχηνας εξαρτώνται από τις βοσκήσιμες εκτάσεις των υγροτόπων για τον απλό λόγο ότι βόσκουν. Θα μπορούσε λοιπόν κανείς απλοϊκά σκεπτόμενος, να συμπεράνει ότι τα αγροτικά ζώα ανταγωνίζονται τις χήνες για τροφή και ότι η απομάκρυνση τους θα τις ευνοούσε.

Τα πράγματα όμως δεν είναι τόσο απλά. Στην πράξη τα αγροτικά ζώα με τη βόσκηση είναι απαραίτητα για να διατηρούν το λιβάδι όπως το προτιμούν οι χήνες. Δεν αφήνουν το χορτάρι να ψηλώσει πολύ και ελέγχουν την επέκταση των αρμυρικιών, των καλαμιών και άλλων ξυλωδών φυτών, κρατώντας το λιβάδι ανοιχτό.

Από την άλλη μεριά, τα πολλά αγροτικά ζώα ανταγωνίζονται τις χήνες για τροφή και υποβαθμίζουν το λιβάδι κάνοντάς το ακατάλληλο τόσο για τις χήνες όσο και για τα ίδια. Η συμπίεση που προκαλούν στο έδαφος, ιδιαίτερα όταν αυτό είναι υγρό, δυσκολεύει την ανάπτυξη των φυτών και το λιβάδι χρονο με το χρόνο χειροτερεύει.

Στο Δέλτα του Έβρου οι φυσικοί βοσκότοποι είναι παράλληλα και μεγάλης αξίας βιότοποι για τα πουλιά, κυρίως για τις χήνες και ιδιαίτερα για την νανόχηνα.

Δυστυχώς η μελέτη εφαρμογής μέτρων διαχείρισης για την κτηνοτροφία που εκπονήθηκε το 2000 δείχνει ότι **οι φυσικοί βοσκότοποι του Έβρου είναι έντονα υποβαθμισμένοι από την υπερβόσκηση**, γεγονός που σημαίνει ότι υπάρχει άμεση ανάγκη για την ορθολογική διαχείριση της κτηνοτροφίας, τόσο για τις χήνες όσο και την παραγωγή και την αειφορική διαχείριση των λιβαδιών. Η βόσκηση των αγροτικών ζώων πρέπει να γίνεται με κανόνες που θα ρυθμίζουν τον αριθμό και το είδος των ζώων, τον χώρο όπου βόσκουν και την διάρκεια και εποχή της βόσκησης.

Το ταξίδι του Ίμρε, του Φινν και της Νιέϊντα



© NASA Visible Earth

Μπλε γραμμή: η διαδρομή του Φινν και της Νιέϊντα

Κόκκινη γραμμή: η διαδρομή του Ίμρε

Πράσινη γραμμή: η διαδρομή μιας νανόχηνας από τα πολικά Ουράλια

Στα τέλη Μαΐου του 2006, μετά από επίμονες προσπάθειες η ομάδα του προγράμματος στην βόρεια Νορβηγία, κατάφερε να τοποθετήσει μικροσκοπικούς δορυφορικούς πομπούς σε τρεις νανόχηνες, ένα ενήλικο ζευγάρι τον Φινν (αρσενικό) και τη Νιέϊντα (θηλυκό) κι ένα ακόμη ενήλικο αρσενικό τον Ίμρε. **Ο Φινν και η Νιέϊντα πέρασαν τον χειμώνα τους στην Ελλάδα.** Στα τέλη Οκτωβρίου εμφανίστηκαν στην Λίμνη Κερκίνη, όπου κι έμειναν μέχρι τα Χριστούγεννα, και αργότερα παρατηρήθηκαν στο Δέλτα του Έβρου, μαζί με μερικές ακόμη νανόχηνες.

Ωστόσο η μοίρα δεν επεφύλαξε την ίδια τύχη και για τον Ίμρε... Στα τέλη Οκτωβρίου, παρ' ότι ο Ίμρε ακολουθούσε σε γενικές γραμμές την ίδια διαδρομή με τον Φινν και τη Νιέϊντα, και ελπίζαμε ότι θα τον δούμε τελικά στην Ελλάδα, η επιστημονική ομάδα του προγράμματος άρχισε να λαμβάνει σήματα από μία σταθερή τοποθεσία. Αυτό ήταν μία ένδειξη ότι ο Ίμρε δεν ζούσε πια. Λίγες ημέρες αργότερα συνεργάτης του προγράμματος στην Ρωσία, αφού εντόπισε το χωριό και το σπίτι από όπου εξέπεμπε σταθερά πλέον ο δορυφορικός πομπός, επισκέφθηκε την περιοχή για να μάθει από τον ίδιο τον κυνηγό που κατοικούσε εκεί, ότι πράγματι σκότωσε τον Ίμρε τις τελευταίες μέρες του Οκτωβρίου στην περιοχή Volgograd της Ρωσίας.

Το απίστευτο ταξίδι μιας ακόμη νανόχηνας

Το 2004 – 2005 ήταν η πρώτη φορά που καταγράφηκε το πλήρες ταξίδι μίας νανόχηνας με την βοήθεια δορυφορικού πομπού. Η συγκεκριμένη νανόχηνα ξεκίνησε το φθινόπωρο από τα βόρεια Ουράλια (αρκτική Σιβηρία), πέρασε από το Καζακστάν, το Αζερμπαϊτζάν, την Τουρκία και έφτασε στην κοιλάδα της Μεσοποταμίας, στο σημερινό Ιράκ. Το πουλί αυτό διένυσε μια απόσταση 4000 χλμ. σε 2 μήνες πετώντας με ταχύτητα ως και 60 χλμ/ώρα. Ίσως όμως το πιο εντυπωσιακό είναι ότι η ίδια νανόχηνα επέστρεψε τον Μάιο της επόμενης χρονιάς στο σημείο ακριβώς από όπου ξεκίνησε!

Πώς μπορώ να βοηθήσω;

- Σε περίπτωση που **εντοπίσετε έστω και μία νανόχηνα** θα πρέπει να ενημερώσετε **άμεσα** την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία ή το τοπικό Κέντρο Πληροφόρησης. Προσπαθήστε να περιγράψετε με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια την τοποθεσία, τον αριθμό τους, αν είναι μαζί με άλλες χήνες, προς τα πού πήγαν αν έφυγαν και άλλες τέτοιες λεπτομέρειες που μπορεί να βοηθήσουν στον εντοπισμό τους.
- Αν δείτε να έχουν **χρωματιστά δακτυλίδια** στα πόδια και μπορέσετε να τα ξεχωρίσετε σημειώστε την θέση τους και την σειρά τους (πχ. στο αριστερό πόδι, κόκκινο πάνω, άσπρο κάτω).
- Αν εντοπίσετε **νεκρή νανόχηνα** θα πρέπει πάλι να ενημερώσετε άμεσα καθώς θα πρέπει να γίνουν μετρήσεις και να παρθούν δείγματα το συντομότερο δυνατόν. Στην περίπτωση που το πουλί φέρει μεταλλικό δακτυλίδι θα πρέπει να σημειώσετε τα στοιχεία που αναγράφονται πάνω του και βέβαια αν έχει χρωματιστά να σημειώσετε τις λεπτομέρειες όπως παραπάνω.
- Αν εντοπίσετε **τραυματισμένη νανόχηνα** θα πρέπει άμεσα να φροντίσετε να μεταφερθεί για περίθαλψη στο Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Άγριων Ζώων (ΕΚΠΑΖ) στη Θεσσαλονίκη (τηλ. 2310 724969) ή να επικοινωνήσετε με ένα από τα παρακάτω τηλέφωνα:

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία - γραφείο Θεσσαλονίκης 2310 244245

Κέντρο Πληροφόρησης Δέλτα Έβρου 25510 61000

Κέντρο Πληροφόρησης Λίμνης Κερκίνης 23270 28004

Πληροφορίες για το πρόγραμμα LIFE και για την νανόχηνα θα βρείτε στο www.ornithologiki.gr

Πολλές περισσότερες πληροφορίες για το είδος θα βρείτε (δυστυχώς μόνο στα αγγλικά) στο ειδικό site <http://www.piskulka.net> και για το πρόγραμμα στο <http://www.wwf.fi/lwfg>





ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΒΑΣ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ 24, 106 82 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. +FAX 210 8228704
ΚΑΣΤΡΙΤΣΙΟΥ 8, 546 24 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΤΗΛ. +FAX 2310 244245

www.ornithologiki.gr

info@ornithologiki.gr & thess@ornithologiki.gr